

Jaume Subirana

Visat núm. 13
(abril 2012)
per Jordi Galves

Jaume Subirana i Ortín, fill de Barcelona des del 1963, ha construït una identitat literària i professional a propòsit del llenguatge, entès com una tecnologia per a la comunicació i, sobretot, per a la reflexió íntima, crítica i artística.

Subirana és doctor en filologia catalana amb una tesi sobre la literatura de l'exili belga de Josep Carner. Com a professor va iniciar la seva feina a la Universitat Pompeu Fabra, i des del 1998 és ciberdocent a la Universitat Oberta de Catalunya, on va plantejar i dirigir el portal LletrA, una de les iniciatives catalanes més reeixides en la xarxa. Des de l'any 2003 nodreix el seu bloc-dietari *Flux*. Ha estat professor convidat a diverses universitats, als Estats Units, Canadà i Israel. Del 2004 al 2006 va ser director de la Institució de les Lletres Catalanes. També és un constant divulgador de la literatura catalana i anglosaxona a través de nombroses antologies, traduccions i estudis.

La carrera pública de Subirana com a escriptor s'inicia durant els moviments renovadors de la cultura catalana en la represa dels anys vuitanta, tant els que venien d'un activisme més tradicional, confessional i inquiet, com ara el d'Albert Manent, fins als de mestratges més individualistes, equívocs i polítics, com ara el de Xavier Bru de Sala. Ben aviat, Subirana esdevé una jove veu que destaca, distingible i discretament nova, fins al punt que Ovidi Montllor li musica, ja l'any 1985, un dels seus poemes més violentament freudians, «Carnisseria», que representa molt bé la seva impertinent manera de reivindicar Josep Carner; la que continua la línia dura de *Poesia* de 1957 amb els vestits nous del renovat costumisme d'aquelles *Auques i ventalls*, més crític i insatisfet. Per una banda, Subirana forma part del col·lectiu de crítics Joan Orja (al costat d'Oriol Izquierdo i Josep-Anton Fernández) que publicarà l'antologia de severos estudis *Fahrenheit 212* (1989) i, per l'altra, es dona a conèixer com a poeta imprevisible, ciutadà a l'anglesa i elegíac amb el recull *Pel viure extrem* (1985), finalista del Premi Carles Riba, que després guanyarà, el 1988, amb *Final de festa*.

La poesia dels inicis de Jaume Subirana és sentimental sense complexos i s'arrisca molt en el territori de l'experiència adolescent i biogràfica. Però, també, al mateix temps mostra ja un tarannà d'íntima desconfiança, irònic i de fort desconfort domèstic. La cita de W. B. Yeats que apareix en el primer llibre «Bodily decrepitude is wisdom; young / We loved each other and were ignorant» és el lema que abraça tota la seva obra. No només perquè sols des de la ignorància es pot abordar la poesia com a poderosa experiència del coneixement, sinó sobretot perquè, com ensenya la més elemental prudència, no és segur que el coneixement humà pugui ser, en realitat, alguna cosa.

L'any 1994, publicarà *El rastre de l'animal més lliure* i, el 2002, *En altres coses*. Però és amb l'aparició de *Rapala*, l'any 2007, que la poesia de Subirana es fa més essencialista i pura, breu, molt més atenta a les experiències sensorials que no pas a les conviccions que, de mica en mica, es van deixatant i van esborrant qualsevol temptació de moralisme en favor d'una celebració expressionista

de la vida i de la mesura existencial. En sintonia amb l'antiga poesia contemplativa i espiritual de l'Orient, però també amb les maneres de fer de certa poesia que va de Rilke a Seamus Heaney passant per Ungaretti, oscil·lant entre la duresa i el lirisme més ben temperat, Subirana celebra, arcàdic, l'experiència dels sentits, els colors, les olors i, especialment, el tacte, un predicat sobre la vida o les vides que ens mostren a diari tota mena de textures. I en especial, l'aigua, emblema del pas del temps, de l'educació del viscut, de la vivència feta objecte, cosa per tenir a les mans, aquesta eina anomenada literatura.

Enmig de la inòpia sobre què és realment important, sobre el ver sentit de la vida, Subirana escull en el poemari *Una pedra sura* (2011) el traç segur del dibuix d'un capvespre, el radiant esclat del pol·len o la fascinació per la bellesa d'un cos de dona, elements d'altra banda presents ja en poemes anteriors, com en «Patrimoni» o «Embriaguesa groga».

L'aigua també és un símbol de la independència de criteri, de reflexió moral a través de la literatura. I de la reivindicació del subjectivisme més personal, com en els dietaris *Suomenlinna* (2000) i *Adrada* (2005), subtitulat *Gosar poder ser fort*. En contrast amb la retòrica simplista de la violència i de la força, de la imposició de la voluntat, aquest darrer llibre té molt de l'experiència contrastada de Subirana en el bloc *Flux*. Una vindicació de la persistència del treball remorós, saltejat, apartat, libèrrim, repartit, de la fluència del líquid, que va on vol i ho amara tot com vol i quan vol. Una reivindicació de la vida entesa també com a vacil·lació i atzar, com en el recull de contes *No som perfectes* (1992).

Jaume Subirana, com a comentarista de la quotidianitat i a l'encalç de les categories més pures en les anècdotes, de vegades, més adotzenades, imprevisibles o fascinants, ha escrit també altres llibres que recullen els seus articles a la premsa i una mirada sobre el país i la cultura catalana, com ara *Per a què serveix un escriptor* (1998), *Suomenlinna* (2000) i *Tota la veritat sobre els catalans* (2001). No és aliena a la seva feina literària la traducció (Seamus Heaney, R. L. Stevenson, R. S. Thomas, Berta Piñan, Xuan Bello) i l'adaptació de poesia (i lletres de cançons) d'altres autors, de vegades present i també incorporada, d'alguna manera, en els seus propis llibres.